
2-3-2022

INPUT DAMEN NAVAL

Rondetafelgesprek Vaste Commissie van Defensie aangaande EDIDP/EDF

9 maart 2022

Spreker: Richard Keulen

Wie is Damen Naval

Damen Naval (DN) is de nationale marinebouwer en de marinebouwdivisie van private scheepsbouwer Damen Shipyards Group - voorheen de Koninklijke Scheldegroep (KSG) en sinds 2000 Damen Schelde Naval Shipbuilding (DSNS). Vóór overname door Damen in 2000 bouwde Damen Naval al sinds 1875 onderzeeboten, marineschepen en complexe civiele schepen. De laatste decennia realiseert Damen Naval samen met Defensie en de Koninklijke Marine alle nationale complexe marineprojecten (fregatten, amfibische schepen, grote ondersteuningsschepen, enz).

Damen Naval heeft de capaciteiten om op te treden als hoofdaannemer en systeemintegrator (*Original Equipment Manufacturer- OEM*).¹ De daarbij ingezette structurele samenwerking met de toeleveranciersketen, R&D-instituten en Defensie handhaaft een zelscheppende marinebouwcluster. Deze cluster geeft Nederland op het terrein van Europese defensie(industrie)samenwerking (maritiem) het nodige handelingsvermogen en geeft opties voor deelname op hoogwaardig niveau. Zo werkt het Zweedse Saab Kockums met Damen Naval, als gelijke (OEM) partner, voor de tender voor de vervanging van de huidige Walrus onderzeeboten van de Koninklijke Marine.

Nederlandse marinebouw en het EDF

Damen Naval is samen met het Nederlandse marinebouwcluster nog de enige zelscheppende defensie-industriecluster die Nederland heeft. Op land en lucht gebied is NL niet langer zelscheppend voor complexe capaciteiten zoals vliegtuigen en pantservoertuigen. Het is van belang deze zelscheppende marinebouw voor Nederland te behouden en strategisch in te zetten binnen het EDF. Op die manier kunnen we een betekenisvolle bijdrage blijven leveren aan de Nederlandse en Europese defensie en technologische behoeften. De Nederlandse marinebouw is een cluster van een hoofdaannemer met een serie hoogwaardige en innovatieve toeleveranciers en kennis- en onderzoeksinstellingen. De sector is betekenisvol², privaat, efficiënt en compact ingericht en geoptimaliseerd op zg. *Launching Customer-* projecten (innovatieve marinecapaciteiten met de eigen overheid/Defensie als eerste klant en systeemintegrator) in de beperkte nationale binnenmarkt voor complexe marineschepen: hieruit genereert onze marinebouw ook competitievermogen in de exportmarkt en levert zo een bijdrage aan toekomstbestendige werkgelegenheid³. De rol van Damen Naval als OEM⁴ is een wezenlijk andere rol dan die van een toeleverancier (vaak MKB) die op een groot project onder een OEM aanbiedt en meedoet. Het is van belang dat het verschil van de OEM rol en de toeleveringsrol wordt meegewogen in het defensie industriebeleid.

De Nederlandse marinebouw is een cluster van een hoofdaannemer met een serie hoogwaardige en innovatieve toeleveranciers en kennis- en onderzoeksinstellingen. De sector is betekenisvol⁵, privaat, efficiënt

¹ Dit is een duidelijk andere rol dan MKB dat vaak als toeleverancier op een groot project onder zo'n OEM aanbiedt en meedoet. Dit heeft ook andere gevolgen vanuit defensie-industriebeleid

² Defensie-industriestrategie (DIS) 2018, Ministerie van Defense/EZK

³ Triarii rapport "Rapport Economische Effecten Marinebouwcluster", juni 2018 – in opdracht van Ministerie van EZK

⁴ 'Nederland kent relatief weinig echt grote OEM's of system integrators. Een voorbeeld is Damen die als systems integrator kan worden gezien voor de marinebouw 'KMPG Rapport SWOT – analyse strategische waardeketen: ([KPMG](#))'

⁵ Defensie-industriestrategie (DIS) 2018, Ministerie van Defense/EZK

ingericht op zg. *Launching Customer*-projecten (innovatieve marine capaciteiten met de eigen overheid/Defensie als eerste klant en systeemintegrator). Dergelijke projecten zijn heel belangrijk omdat je anders niet de exportmarkt op kunt en ze zijn van belang voor toekomstbestendige werkgelegenheid.⁶ Binnen deze *Launching Customer*-projecten zorgt nauwe samenwerking in de strategische *Triple Helix* van Defensie (DMO, Koninklijke Marine), kennisinstituten en academia (TU's, universiteiten, NLDA/KIM) én marinebouw-industrie voor een nationaal zelfscheppend vermogen en strategische autonomie⁷. Deze sterke nationale (technologische) kennisbasis is ook nodig om de kansen voor Nederland in het EDF-programma te kunnen benutten. Zo coördineren op dit moment Defensie en Damen Naval een groter maritiem European Defence and Industrial Development Programme (EDIDP)-project, met deelnemers uit een aantal EU-lidstaten: SEA Defence.

Sea Defence project in het EDIDP

SEA Defence is tot stand gekomen binnen EDIDP, voorloper van het EDF. Doel van het (EDIDP)-project is om de Europese Defensie Technologische en Industriële Basis (EU DTIB) te versterken evenals het autonome handelingsvermogen en de technische positie van de EU. Damen Naval is vanaf het begin actief betrokken bij de Europese marinebouwsamenwerking binnen EDIDP/EDF. 14 december 2020 ging het SEA Defence project officieel van start. Damen Naval is projectcoördinator⁸.

Naast de 7 Europese marinewerven (alle toonaangevende OEMs) doen er ook nog een drietal onderzoeksinstituten mee aan SEA Defence waaronder het Nederlandse MARIN en TNO. Het totale project heeft een waarde van 14,29 miljoen euro (90% gefinancierd vanuit Europese commissie en 10% door lidstaten e.o. deelnemende bedrijven zelf) en duurt 30 maanden. Het wordt officieel ondersteund door 6 Ministeries van Defensie via een overeengekomen MoU. Duitsland zou voornemens zijn om die MoU binnenkort ook te tekenen. De steun van de lidstaten en onze Ministeries van Defensie en EZK zijn een randvoorwaarde voor benodigde co-financiering en het bereiken van de (EU) doelstelling.

Uitdagingen en kansen EDF

Voor Damen Naval is het EDF een succes als de onderzoeksinitiatieven uiteindelijk ook leiden tot deelname aan concrete materieelprojecten door Defensie, in EU-samenwerking met bijvoorbeeld een andere lidstaat. Dit betekent concreet dat tenminste twee EU-lidstaten gezamenlijk een capaciteit realiseren die (deels) binnen een EDF-programma is ontwikkeld. Om strategisch toe te werken naar deze grensoverschrijdende materieelsamenwerking is het van belang voor industrie en Defensie om vroegtijdig te bepalen wat de materieelbehoefte op termijn is en met welke landen Nederland deze materieelbehoefte in samenwerking zou willen/kunnen invullen. Dit geeft richting aan de besluitvorming om te bepalen voor welke EDF-initiatieven de Nederlandse marinebouw ingezet kan worden. Vervolgens kan vanuit die strategische doelstelling voldoende en tijdige co-financiering worden gereserveerd door de overheid. Tenslotte is het van belang dat Nederland consensus bereikt met andere lidstaten over de interpretatie en uitvoering van exportvergunningen. Wanneer Nederland vasthoudt aan een strenger beleid dan andere lidstaten zal Damen Naval bij ontwikkeling van capaciteit binnen het EDF-programma haar OEM rol niet ten volle kunnen benutten. Nederlandse MKB kunnen ook om diezelfde reden minder makkelijk meedoen met programma's met andere OEMs.

⁶ Triarii rapport "Rapport Economische Effecten Marinebouwcluster", juni 2018 – in opdracht van Ministerie van EZK

⁷ Defensie-industriestrategie (DIS) 2018, Ministerie van Defensie/EZK

⁸ Damen Naval (Nederland) en de 6 andere grote marinewerven in de EU – Navantia (Spanje), Naval Group (Frankrijk), Fincantieri (Italië), Luerssen, TKMS (Duitsland) en SAAB (Zweden) – ontwikkelen binnen het SEA Defence project een *road map* van noodzakelijke technologieën voor marineschepen van de toekomst. Het SEA Defence project vormt de basis van toekomstige EDF onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten.